

Broedvogels van Kroondomein Het Loo in 2019

Michel Klemann

Sovon-rapport 2020/11

Broedvogels van Kroondomein Het Loo in 2019

Michel Klemann

Dit rapport is samengesteld in opdracht van

KROONDOMEIN
HET LOO

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2020

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Kroondomein Het Loo

Wijze van citeren: Klemann M. 2020. Broedvogels van Kroondomein Het Loo in 2019. Sovon-rapport 2020/11. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Illustratie omslag: Asselsche Heide 23 april 2019 (Michel Klemann)

Opmaak: John van Betteray, Sovon Vogelonderzoek Nederland

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon.

Inhoud

1. Inleiding	2
2. Beschrijving van het gebied	3
3. Werkwijze	5
3.1. Methode & veldwerk	5
3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens	5
3.3. Weersomstandigheden	5
4. Resultaten	7
4.1. Soorten en aantallen	7
4.2. Gebiedsbespreking	8
4.3. Soortbespreking	20
5. Literatuur	26
Bijlagen	27
Bijlage 1. Teltijden	27
Bijlage 2. Soortkaarten inventarisatie 2019	28

---

1. Inleiding

In het voorjaar van 2019 werd opnieuw een broedvogelinventarisatie uitgevoerd in tien proefvlakken in Kroondomein Het Loo. Eerdere inventarisaties van de broedvogels in de tien proefvlakken zijn uitgevoerd in 2007 en in 2013.

De inventarisatie in 2019 had ten doel een indruk te

krijgen van voorkomen en verspreiding van broedvogels in heel Kroondomein Het Loo.

De karteringen werden uitgevoerd door Michel Klemann, Rob Vogel en Dirk Zoetebier; inventarisatie-medewerkers van Sovon Vogelonderzoek Nederland.

Open gemengd bos Oude Deeling - Dassenberg, 26 juni 2019.

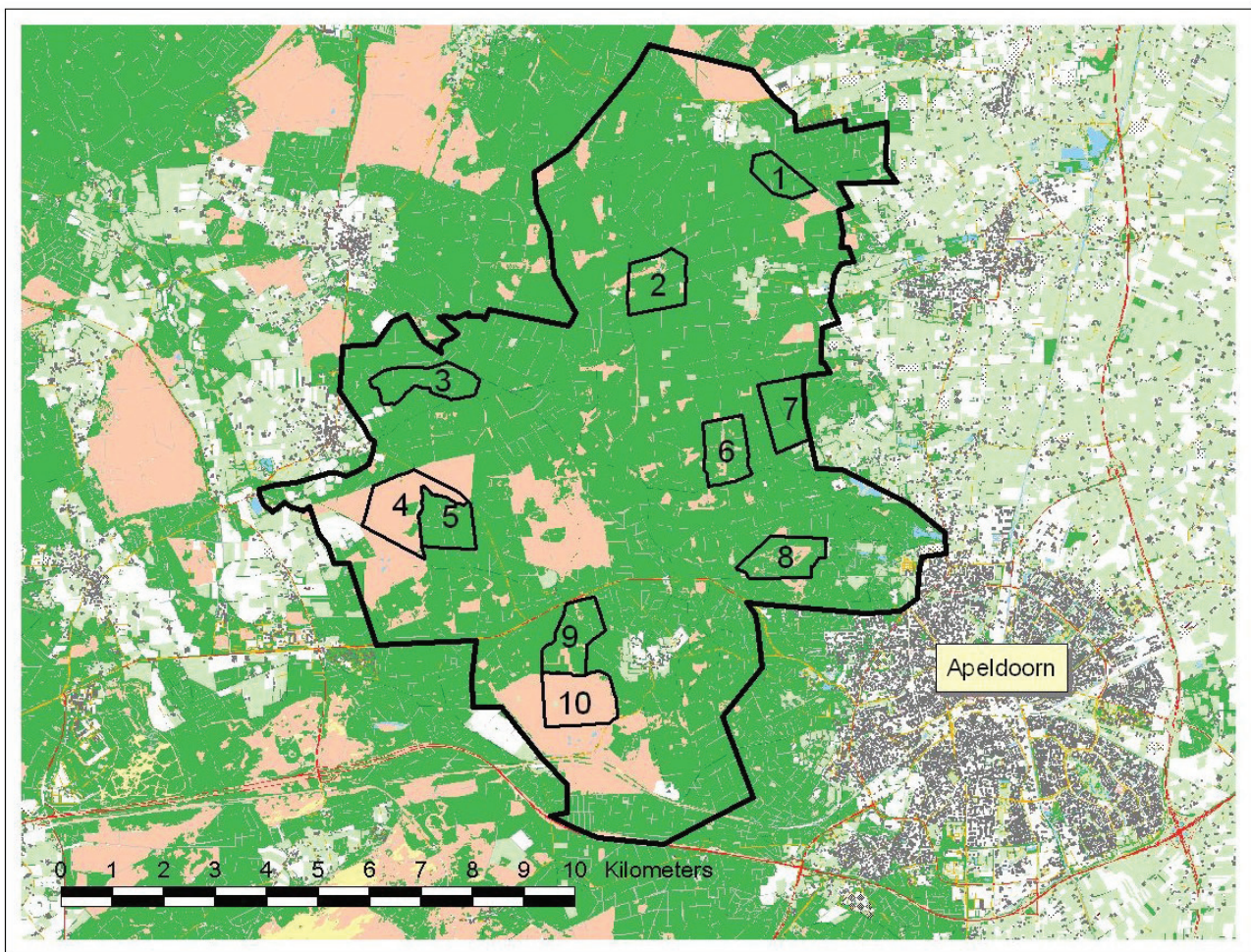

2. Beschrijving van het gebied

Kroondomein Het Loo is een ca 10.350 ha groot gebied op de Noordoost-Veluwe (Figuur 1). Het bestaat grotendeels uit bos (ca. 8000 ha) met verspreid grote en kleinere heidevelden (ca. 2000 ha). Rond de beperkte bebouwing in, en langs de randen van het gebied, ligt verspreid nog 250 ha landbouwgrond. Afgezien van enkele doorgaande wegen is het gebied afgesloten voor doorgaand gemotoriseerd verkeer, waardoor de recreatiedruk, vooral op grotere afstand van parkeerplaatsen laag is.

Qua bosbeheer is het terrein verdeeld in:

- Uitkapbos met exoten, waar hout geogst wordt, en naast inheemse boomsoorten ook uitheemse soorten, zoals douglas, Japanse lariks en Amerikaanse eik worden geteeld of getolereerd;
- Uitkapbos met inheemse soorten, waar hout wordt geogst, maar waar exotische boomsoorten zijn verwijderd en worden geweerd;
- Bosreservaat, waar na het verwijderen van exoten het bos zijn gang kan gaan.

Figuur 1. Ligging, benaming en oppervlak van de proefvlakken.

Telgebied	Oppervlak in ha	Telgebied	Oppervlak in ha
1 Gortel	62	6 Wieselsche Bosch	103
2 Cannenburg	118	7 Wieselsche Veld	101
3 Uddeler Heegde	107	8 Paleispark - Achterpark	107
4 Imsberg	154	9 Oude Deeling - Dassenberg	114
5 Walenbosch - Langeberg	99	10 Asselsche Heide-oost	135

3. Werkwijze

3.1. Methode & veldwerk

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek is de Basiskarteringsmethode toegepast, gebaseerd op de door Sovon ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project-methode (Vergeer et al 2016). De gekarteerde soorten bestond uit de standaard BMP-A soortenlijst minus de acht meest algemene soorten. Hiermee zijn alle de voor de SNL-monitoring relevante soorten gekarteerd. De werkwijze is gericht op het registreren van zang, balts en overige waarnemingen,

waarbij veel aandacht uitgaat naar uitsluitende (gelijktijdige) waarnemingen. Per telgebied werden zes bezoeken gebracht van gemiddeld twee en een half uur per bezoek (tabel 1) die meest een uur voor zonsopgang aanvingen. Er is per telgebied één nachtbezoek gebracht om uilen, Houtsnip en Nachtzwaluw in kaart te brengen.

In totaal is 158 uur en 16 minuten aan veldwerk besteed, waarmee de onderzoeksintensiteit uitkomt op ruim 8,6 min/ha.

Tabel 1. Data en tijden van veldbezoeken aan het onderzoeksgebied in 2019.

Telgebied	Oppervlak	Telminuten	Teltijd	Teller	Min/ha
1 Gortel	62	666	11h 05 min	RVGL00	10,7
2 Cannenburg	118	773	12h 53 min	RVGL00	6,6
3 Uddeler Heegde	107	820	13h 40 min	RVGL00	7,7
4 Imsberg	154	1388	23h 8 min	DZTR00	9,0
5 Walenbosch - Langeberg	99	1201	20h 1 min	DZTR00	12,2
6 Wieselsche Bosch	103	1065	17h 45 min	MKMNO1	10,3
7 Wieselsche Veld	101	713	11h 53 min	RVGL00	7,1
8 Paleispark - Achterpark	107	1035	17h 15 min	MKMNO1	9,7
9 Oude Deeling - Dassenberg	114	1090	18h 10 min	MKMNO1	9,6
10 Asselsche Heide-oost	135	745	12h 25 min	MKMNO1	5,5
Totaal	1100	9496	158h 16 min		8,6

3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens

In het veld zijn de waarnemingen ingevoerd op een tablet waarbij voor iedere waarneming soort, de locatie, tijdstip en broedcode zijn vastgelegd. Bij thuiskomst zijn de data doorgestuurd naar de server van Sovon. De waarnemingen zijn automatisch geclusterd, waarbij gebruik is gemaakt van criteria die licht afwijken van de standaard BMP-criteria. Dit vanwege het kleinere aantal bezoeken dan een standaard BMP, welke bestaat uit minimaal 7-12 volledige bezoeken. Automatisch clusteren gaat in veel gevallen goed, maar resultaten moeten goed worden gecontroleerd, vooral vanwege fouten of slordigheden bij invoer in het veld. De waarnemingen zijn per proefvlak zorgvuldig gecontroleerd op onzuiverheden door de betreffende teller van het gebied. De clustercriteria zijn bijgesloten als metadata bij de verspreidingskaarten.

3.3. Weersomstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Tabel 2 geeft een globale indruk van de omstandigheden gedurende het broedseizoen 2019. Tijdens de bezoeken waren de weersomstandigheden overwegend gunstig.

Na een wederom zachte winter (zesde op rij) was maart 2019 zeer zacht en zorgde mede voor een zeer zachte winter (Hellmanngetal 12,1), goed voor een plaats in de top tien zachtste winters sinds 1901. De maand verliep nat en met een normale hoeveelheid zon, maar kende twee gezichten. De eerste 18 dagen was het onstuimig met regelmatig veel wind en neerslag. De temperatuur bleef hierbij op de meeste dagen boven normaal. Vanaf de 19e werd het rustig weer, waarbij de temperatuur 's nachts een enkele keer onder het vriespunt kwam, verder bleven de temperaturen over het algemeen boven normaal. De maand verliep nat, maar vrijwel alle neerslag viel in de eerste 18 dagen van de maand. Vooral op 10 en 11 maart, tijdens de eerste storm in ruim een jaar,

Tabel 2. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, aantal zonuren per maand en hoeveelheid neerslag) in de periode maart-juni, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor het langjarig gemiddelde over de periode 1981-2010.

	Temperatuur (°C)		Zonuren		Neerslag (mm)	
	2019	Ref	2019	Ref	2019	Ref
Maart	8,0	6,2	129	125	94	68
April	10,9	9,2	241	174	27	44
Mei	11,7	13,1	223	213	33	61
Juni	18,1	15,6	266	201	82	68
Juli	18,8	17,9	231	211	49	81

viel veel neerslag. Vanaf de 19e bleef het grotendeels droog. De meeste neerslag viel deze maand in het noorden van het land, op de Veluwe en in het uiterste zuiden van Limburg.

April 2019 was zeer zacht en kwam op een zevende plaats in de lijst van zachtste aprilmaanden sinds 1901. De maand verliep met een sterk wisselend weerbeeld, waarbij enkele koude dagen met (winterse) buien werden afgewisseld door zonnige perioden met zomers warme dagen. Op 7 april steeg het kwik in een groot deel van het land tot 20 °C of meer. Het koudst was het in de periode van 11 tot en met 14 april, met 's nachts landinwaarts op veel plaatsen lichte vorst. Op de 13e vielen er lokaal winterse buien, met vooral in het noorden en oosten ook (natte) sneeuw. Halverwege de maand begon een lange periode met overwegend droog, zonnig en warm weer. Deze warmte werd op 24 april weer verdreven door een koufront met zware onweersbuien in het oosten en noordoosten, waarna er weer een koeler en meer wisselvallig weertype aanbrak. Het grootste deel van de maand was het echter (overwegend) droog. Door het buiige karakter van de neerslag waren de ruimtelijke verschillen weer groot; de hoeveelheden liepen uiteen van 15-25 mm in het IJsselmeergebied tot 30-45 mm in delen van het westen en noorden. April was verder een zeer zonnige maand. In de kustgebieden scheen de zon het meest. Vooral de periode van 7-23 april was erg zonnig.

Mei 2019 was koel, droog en vrij zonnig. Hiermee kwam een einde aan een reeks van maanden met een bovengemiddelde temperatuur vanaf maart 2018. De eerste decade verliep koel onder invloed van een hardnekkige noordelijke stroming. De temperatuur kwam hierbij in het oosten van het land 's nachts op meerdere dagen onder het vriespunt. Na de eerste

decade werd het droog en zonnig weer, maar duurde het nog tot de 18e voor de eerste warme dag (+20 °C) genoteerd kon worden. De warmte was van korte duur, 19 mei werd de warmste dag van de maand in het oosten van het land afgesloten met onweersbuien met lokaal wateroverlast tot gevolg. De laatste dagen van de maand verliepen wisselvallig, met wederom grote verschillen in neerslag. Landelijk viel de minste neerslag in het noordwesten van het land en in een deel van Noord-Brabant en de Betuwe. Het zonnigst werd het langs de westkust, het somberst was het in het oosten van het land.

Juni 2019 was extreem warm (warmste juni sinds 1901), nat en zeer zonnig. Juni begon warm en op de 2e werd in de Bilt de eerste tropische dag van het zomerseizoen genoteerd. Daarna volgde een wisselvallige periode met temperaturen rond normaal die tot halverwege de maand duurde. Daarna werd het zomers warm, met op 25 juni temperaturen tot rond 35°C in het oosten en zuidoosten. Met gemiddeld over het land 82 mm neerslag tegen normaal 68 mm verliep de maand nat. De neerslag was wederom ongelijk over het land verdeeld. In het oosten was het droger dan normaal, in de Achterhoek en Twente viel plaatselijk niet meer dan 25-30 mm. In het westen en midden viel ongeveer twee keer zoveel neerslag als normaal. Deze neerslagverdeling wijkt af van een normale junimaand, waar het aan de kust droger is dan in het binnenland. Maar omdat de buien en regen deze maand vooral over het westen trokken, was het nu omgekeerd. De combinatie van een natte en tevens zonnige maand trad op doordat de neerslag vooral viel tijdens relatief kortdurende (vaak zware) buien waardoor de totale neerslagduur kleiner dan normaal was (landelijk gemiddeld 28 uur tegen 42 uur normaal). Op 4 juni werd plaatselijk flinke schade aangericht door zware windstoten.

4. Resultaten

4.1. Soorten en aantallen

In 2019 werden in de tien proefvlakken in Kroondomein het Loo met een totaaloppervlak van 1100 hectare, totaal 56 broedvogelsoorten vastgesteld waarvan er 48 zijn gekarteerd (tabel 3). De volgende acht algemene broedvogelsoorten zijn niet gekarteerd: Pimpelmees, Koolmees, Fitis, Tjiftjaf,

Winterkoning, Merel, Roodborst en Vink.

Elf broedvogelsoorten soorten komen voor op de Rode Lijst (van Kleunen *et al.* 2017). Koekoek, Ransuil, Wielewaal en Grote Lijster en hebben de status 'kwetsbaar'. Raaf, Zwarte Mees, Matkop, Veldleeuwerik, Grauwe Vliegenvanger, Graspieper en Kneu hebben de status 'gevoelig'.

Tabel 3. Broedvogels van 10 telgebieden in Kroondomeinen Het Loo in 2019. Soorten met een * hebben een Rode lijst-status.

Soort	Territoria	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Wilde Eend	1		1								
Kwartel	1										1
Buizerd	3		1	1					1		
Houtsnip	3		1	1				1			
Holenduif	9		1				1		2	5	
Houtduif	39	3	2	8		2	2	3	12	7	
Koekoek*	6		1		2	2					1
Kerkuil	1								1		
Bosuil	11	1	1	2			2	1	3	1	
Ransuil*	1			1							
Nachtzwaluw	11		5		3						3
Kleine Bonte Specht	7					1	1		1	4	
Grote Bonte Specht	122	6	10	15	2	17	9	13	32	18	
Zwarte Specht	2		1			1					
Groene Specht	2										2
Wielewaal*	2					2					
Gaaï	22	1	3	3		1	3	4	4	3	
Raaf*	1		1								
Zwarte Mees*	91	5	11	19	1	12	9	15	12	5	2
Kuifmees	102	12	18	5	5	13	13	13	10	11	2
Glanskop	21	1	1	4		5	2		5	3	
Matkop*	8	2	3			1	1	1			
Boomleeuwerik	23		3		14						6
Veldleeuwerik*	44				22						22
Staartmees	8		1		2	2		1	2		
Fluiter	27	4		1		10	2		1	9	
Zwartkop	171	11	19	21	2	25	30	19	22	18	4
Tuinfluiter	1				1						
Vuurgoudhaan	18			11		1		4		2	
Goudhaan	103	11	9	34		4	14	22	6	3	
Boomklever	75	3	2	10		3	4	2	16	34	1
Boomkruiper	138	5	6	18	7	28	9	10	30	24	1
Zanglijster	50	3	3	9		8	12	5	5	4	1
Grote Lijster*	10		2	1	2	3	1		1		
Grauwe Vliegenvanger*	26	1		4		3	5	1	1	11	
Bonte Vliegenvanger	68	2	9	6		12	11	4	12	12	
Gekraagde Roodstaart	42		12		4	12	3	1	4	3	3
Roodborsttapuit	36		1		23				1		11
Heggenmus	8		1		2	2	2	1			
Graspieper*	36				12						24

Tabel 3. Vervolg

Soort	Territoria	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Boompieper	116		16		27	21	12	2	6	7	25
Appelvink	42	1	5	11	1	9	3	4	2	6	
Goudvink	20	3	3	2			2	3	3	3	1
Kneu*	14				8						6
Kruisbek	2							2			
Putter	1				1						
Sijs	5	1	1	1			1	1			
Geelgors	25		3		16		3	1			2
Soort	48	19	33	23	21	26	26	25	26	23	18
Territoria	1575	76	157	188	157	200	157	134	195	195	116

Poel op de Asselsche Heide, 17 juni 2019.

4.2. Gebiedsbespreking

In 2019 zijn in Kroondomein Het Loo voor de derde keer een tiental proefvlakken geïnventariseerd op broedvogels. Het totale oppervlak van de proefvlakken bedraagt 1100 hectare en is ongeveer 10% van het hele Kroondomein. Eerder zijn hier tellingen uitgevoerd in 2007 en 2013. In tabel 4 wordt een totaaloverzicht gegeven van aangetroffen soorten en aantallen broedvogels in de tien proefvlakken. Acht landelijk algemene soorten welke niet zijn geteld staan daarom niet in het overzicht. Het gaat om Winterkoning, Roodborst, Merel, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees en Vink.

In de drie verschillende jaren gecombineerd zijn er 63 soorten broedvogels aangetroffen, waarvan 12 soorten momenteel op de Rode Lijst staan:

Watersnip, Koekoek, Ransuil, Wielewaal, Raaf, Zwarte Mees, Matkop, Veldleeuwerik, Grote Lijster, Grauwe Vliegenvanger, Graspieper en Kneu (van Kleunen *et al.* 2017).

Het gros van de getelde soorten is jaarlijks broedvogel. Vijf soorten zijn in slechts één van de drie jaren aangetroffen: Kwartel, Sperwer, Watersnip, Kerkuil en Zwarte Kraai.

Tien soorten zijn in twee van de drie jaren vastgesteld: Mandarijneend, Havik, Ransuil, Groene Specht, Wielewaal, Raaf, Spreeuw, Groenling, Kruisbek en Putter. De overige 53 soorten waren in alle drie jaren aanwezig.

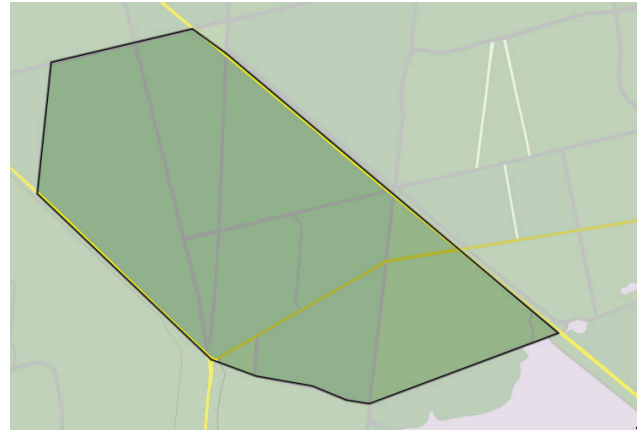

Tabel 4. Overzicht getelde broedvogelsoorten en territoria per jaar 2007, 2013 en 2019 in een tiental proefvlakken in Kroondomein Het Loo.

Totaal	2007	2013	2019	Totaal	2007	2013	2019
Mandarijneend	1	1		Staartmees	35	22	8
Wilde Eend	1	1	1	Fluiter	6	26	27
Kwartel			1	Zwartkop	89	194	171
Sperwer		1		Tuinfluiter	3	2	1
Havik	2	1		Vuurgoudhaan	8	6	18
Buizerd	6	2	3	Goudhaan	66	81	103
Houtsnip	6	6	3	Boomklever	81	29	75
Watersnip*		1		Boomkruiper	107	107	138
Holenduif	6	12	9	Spreeuw	2	3	
Houtduif	29	8	39	Zanglijster	40	45	50
Koekoek*	4	6	6	Grote Lijster*	6	8	10
Kerkuil			1	Grauwe Vliegenvanger*	7	17	26
Bosuil	5	10	11	Bonte Vliegenvanger	63	95	68
Ransuil*	1		1	Gekraagde Roodstaart	21	38	42
Nachtzwaluw	9	6	11	Roodborsttapuit	31	35	36
Kleine Bonte Specht	10	11	7	Heggenmus	26	6	8
Grote Bonte Specht	103	160	122	Graspieper*	43	29	36
Zwarte Specht	3	1	2	Boompieper	79	166	116
Groene Specht	1		2	Appelvink	39	49	42
Wielewaal*		1	2	Goudvink	32	16	20
Gaai	41	23	22	Groenling	1	3	
Zwarte Kraai		1		Kneu*	21	11	14
Raaf*		1	1	Kruisbek	9		2
Zwarte Mees*	118	75	91	Putter		5	1
Kuifmees	78	73	102	Sijs	2	5	5
Glanskop	35	10	21	Geelgors	48	59	25
Matkop*	15	13	8				
Boomleeuwerik	9	12	23	Soorten	47	50	48
Veldleeuwerik*	74	34	44	Territoria	1422	1527	1575

1. Gortel

Gortel bestaat uit een typisch Veluws bosperceel waar typische naaldhoutsoorten als Zwarte Mees, Kuifmees en Goudhaan de belangrijkste soorten zijn. Naast de Rode Lijstsoort Zwarte Mees zijn ook Matkop en Grauwe Vliegenvanger hier broedvogels. Alle drie zijn het typische bosvogels. Als holenbroeders zijn naast de mezen, ook Bosuil, Grote Bonte Specht en Bonte Vliegenvanger aangetroffen. De aanwezigheid van vier paar Fluiters is een teken van een ontwikkeld bos. Zeker vergeleken met 2007 en 2013 toen de soort er nog ontbrak. Het aantal Fluiters kan jaarlijks flink fluctueren en 2019 was een redelijk goed jaar.

Tabel 5. Proefvlak 1. Gortel (62 ha). Overzicht getelde broedvogelsoorten en territoria per jaar 2007, 2013 en 2019.

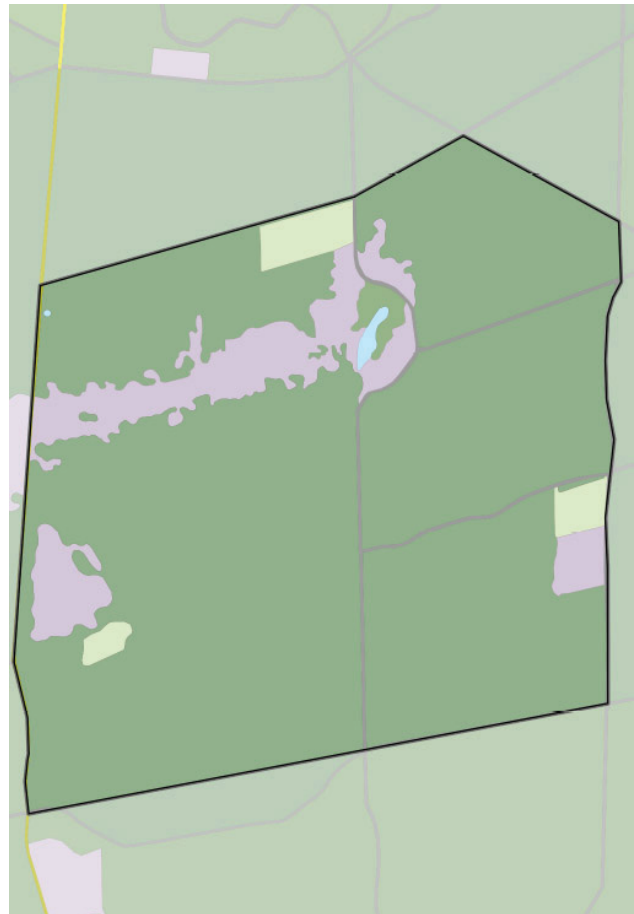
1 Gortel	2007	2013	2019	1 Gortel	2007	2013	2019
Buizerd	1			Boomkruiper	9	7	5
Houtsnip	1			Zanglijster	2	1	3
Houtduif	4	2	3	Grauwe Vliegenvanger*			1
Bosuil			1	Bonte Vliegenvanger	1	6	2
Kleine Bonte Specht	1	2		Heggenmus	2		
Grote Bonte Specht	6	11	6	Boompieper		5	
Gaai	3	3	1	Appelvink	1	4	1
Zwarte Mees*	12	7	5	Goudvink	6	2	3
Kuifmees	10	10	12	Kruisbek	2		
Glanskop	6		1	Groenling	1		
Matkop*	3		2	Putter		2	
Staartmees	4	2		Sijs		1	1
Fluiter			4				
Zwartkop	13	9	11	Soorten	22	18	19
Goudhaan	4	5	11	Territoria	96	81	76
Boomklever	4	2	3				

2. Cannenburg

Cannenburg bestaat uit een proefvlak met veel bos, maar ook met open stukken heide en overgangszones van heide met bos en boomopslag. De hoogteverschillen zijn karakteristiek en er bevindt zich een met oude bomen omzoomde poel in het noordelijk deel. Hier zijn de broedvogelaantallen van typische naaldboutsoorten als Zwarte Mees, Kuifmees en Goudhaan kenmerkend voor de bossamenstelling. Vier Rode Lijstsoorten waren aanwezig: Koekoek, Raaf, Matkop en Grote Lijster.

Verdwenen ten opzichte van 2013 zijn Mandarijneend en Kleine Bonte Specht. Nieuw ten opzichte van 2013 waren: Buizerd, Houtduif, Koekoek, Nachtzwaluw, Zwarte Specht, Raaf, Boomklever en Heggenmus.

Meest voorkomende holenbroeders zijn de mezen met daarnaast ook Bosuil, Grote Bonte Specht, Zwarte Specht, Boomklever en Bonte Vliegenvanger. De aanwezigheid van vijf Nachtzwaluwen is hoog in het relatief kleine oppervlak open landschap. Landelijk nemen aantallen en de verspreiding van de soort nog steeds toe. De ten opzichte van 2013 lagere aantallen van Grote Bonte Specht, Zwarte Mees, Zwartkop, Bonte Vliegenvanger en Boompieper vielen wat tegen.

Tabel 6. Proefvlak 2. Cannenburg (118 ha). Overzicht getelde broedvogelsoorten en territoria per jaar 2007, 2013 en 2019.

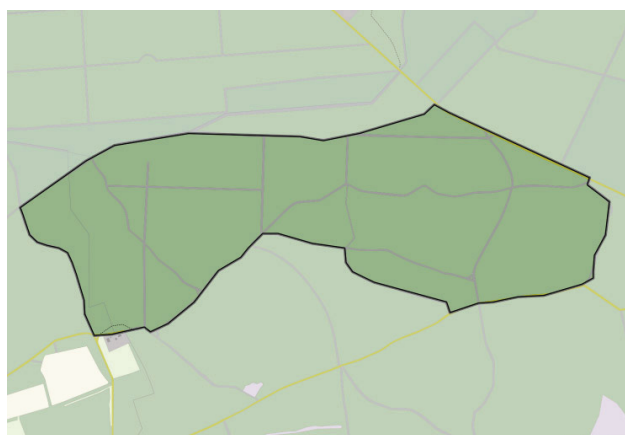
2. Cannenburg	2007	2013	2019	2. Cannenburg	2007	2013	2019
Mandarijneend	1	1		Staartmees	4	4	1
Wilde Eend	1	1	1	Zwartkop	10	29	19
Buizerd	1		1	Goudhaan	3	4	9
Houtsnip	2	3	1	Boomklever	2		2
Holenduif	1	3	1	Boomkruiper	7	5	6
Houtduif			2	Zanglijster	3	2	3
Koekoek*			1	Grote Lijster*	1	2	2
Bosuil		2	1	Bonte Vliegenvanger	3	16	9
Ransuil*	1			Gekraagde Roodstaart	7	12	12
Nachtzwaluw			5	Roodborsttapuit	3	5	1
Kleine Bonte Specht	1	1		Heggenmus	4		1
Grote Bonte Specht	11	23	10	Boompieper	14	30	16
Zwarte Specht	1		1	Appelvink	1	2	5
Gaai	5	4	3	Goudvink	1	2	3
Zwarte Kraai		1		Kruisbek	1		
Raaf*			1	Sijs		2	1
Zwarte Mees	20	10	11	Geelgors	11	12	3
Kuifmees	15	15	18				
Glanskop	2		1				
Matkop*	5	4	3	Soorten	31	27	33
Boomleeuwerik	4	1	3	Territoria	146	196	157

3. Uddeler Heegde

Net als Gortel, is de Uddeler Heegde een typisch proefvlak met bijna alleen maar bos. Met de aanwezigheid van grote percelen naaldhout is de aanwezigheid van relatief veel typische naaldhoutsoorten logisch. Zwarte Mees en Goudhaan zijn in grote getale aanwezig en zelfs Sijs werd vastgesteld.

Van de vier Rode Lijstsoorten is vooral de aanwezigheid van Ransuil een mooi gegeven. Tijdens de eerdere inventarisaties in 2007 en 2013 werden geen Ransuilen waargenomen. De andere Rode Lijstsoorten; Zwarte Mees, Grote Lijster en Grauwe Vliegenvanger waren, naar verwachtig hier ook broedvogel. Verdwenen ten opzichte van 2013 zijn Sperwer, Havik, Holenduif, Kleine Bonte Specht, Staartmees, Boompieper en Groenling. Nieuw ten opzichte van 2013 waren: Buizerd, Houtsnip, Ransuil, en Grote Lijster.

Meest voorkomende holenbroeders zijn de mezen met daarnaast ook Bosuil, Grote Bonte Specht, Boomklever en Bonte Vliegenvanger. De aanwezigheid van Houtsnip, het lage aantal Fluiters en een goede populatie Vuurgoudhaantjes en Appelvinken zijn de kenmerken van een oud en goed ontwikkeld bos.

Tabel 7. Proefvlak 3. Uddeler Heegde (107 ha). Overzicht getelde broedvogelsoorten en territoria per jaar 2007, 2013 en 2019.

3. Uddeler Heegde	2007	2013	2019	3. Uddeler Heegde	2007	2013	2019
Sperwer		1		Vuurgoudhaan	8	6	11
Havik	1	1		Goudhaan	29	45	34
Buizerd			1	Boomklever	17	4	10
Houtsnip			1	Boomkruiper	20	19	18
Holenduif	1	1		Zanglijster	10	18	9
Houtduif	7	1	8	Grote Lijster*			1
Bosuil	1	1	2	Grauwe Vliegenvanger*		4	4
Ransuil*			1	Bonte Vliegenvanger	7	14	6
Kleine Bonte Specht		1		Boompieper		1	
Grote Bonte Specht	15	17	15	Appelvink	11	12	11
Zwarte Specht	1			Goudvink	7	1	2
Gaai	5	2	3	Groenling		2	
Zwarte Mees*	28	23	19	Kruisbek	4		
Kuifmees	7	5	5	Sijs	1	1	1
Glanskop	9	3	4				
Staatmees	3	1					
Fluiter	1	14	1	Soorten	23	26	23
Zwartkop	8	20	21	Territoria	201	218	188

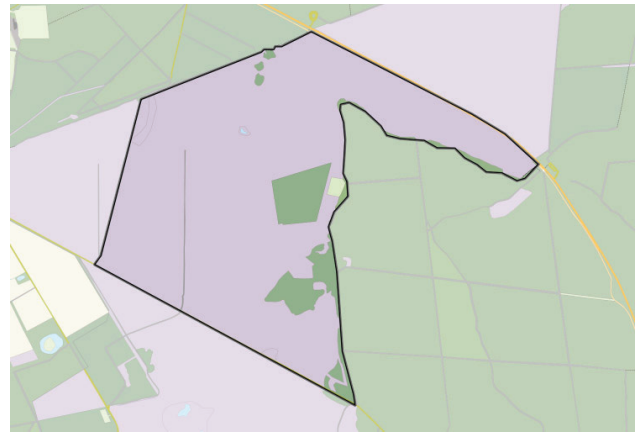

4. Imsberg

Imsberg bestaat uit een proefvlak met vooral veel heide omzoomd door bosgebieden. De vogelbevolking wordt gekenmerkt door de typische heidesoorten van de Veluwe; Nachtzwaluw, Veld- en Boomleeuwerik, Roodborsttapuit, Graspieper, Boompieper en de Geelgors. Ook hier zijn de aantallen typische naaldhoutsoorten als Zwarte Mees, Kuifmees en Goudhaan kenmerkend voor de bossamenstelling van het proefvlak. Vijf Rode Lijstsoorten waren aanwezig: Koekoek, Zwarte Mees, Veldleeuwerik, Grote Lijster en Kneu.

Verdwenen ten opzichte van 2013 zijn Holenduif en Grauwe Vliegenvanger. Nieuw ten opzichte van 2013 waren: Zwarte Mees, Kuifmees, Tuinfluiter, Boomkruiper, Grote Lijster, Heggenmus, Appelvink en Putter.

Meest voorkomende broedvogels zijn de typische Heidesoorten; leeuweriken, piepers, Roodborsttapuit en Geelgors die allen een hoge dichtheid bereiken. Het verschijnen van Zwarte Mees, Kuifmees, Boomkruiper, Grote Lijster en Heggenmus duidt op dichter worden van de bestaande stukken bos in het centrale deel en strak in de rand van het proefvlak.

Tabel 8. Proefvlak 4. Imsberg (154 ha). Overzicht getelde broedvogelsoorten en territoria per jaar 2007, 2013 en 2019.

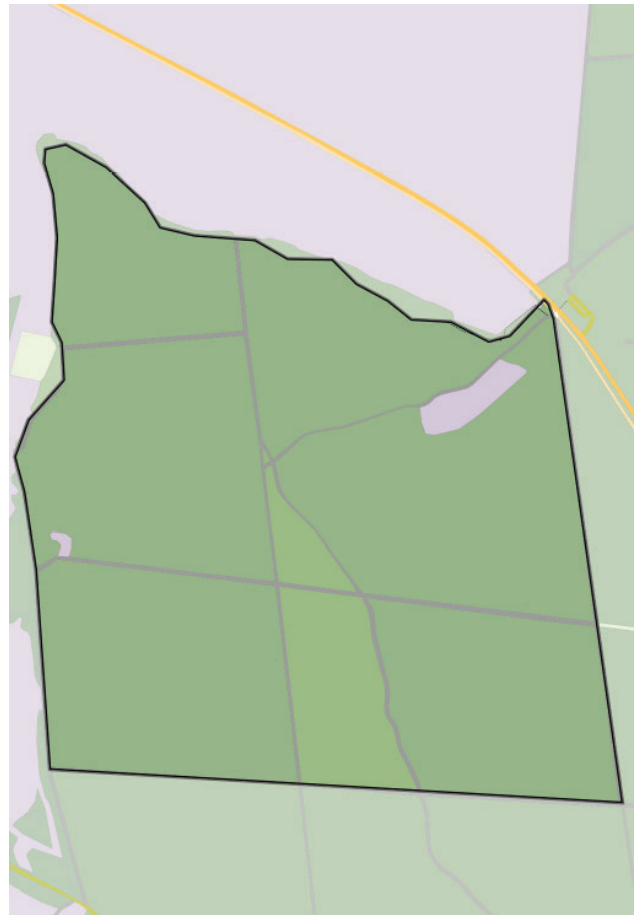
4. Imsberg	2007	2013	2019	4. Imsberg	2007	2013	2019
Houtsnip	1			Zanglijster	1		
Holenduif		1		Grote Lijster*			2
Koekoek*	2	1	2	Grauwe Vliegenvanger*		1	
Nachtzwaluw	4	2	3	Gekraagde Roodstaart	2	2	4
Grote Bonte Specht	1	3	2	Roodborsttapuit	18	16	23
Gaai	2			Heggenmus	1		2
Zwarte Mees*			1	Graspieper	25	12	12
Kuifmees	2		5	Boompieper	21	19	27
Matkop*	1			Appelvink	1		1
Boomleeuwerik	2	8	14	Kneu*	14	6	8
Veldleeuwerik*	46	13	22	Putter			1
Staartmees	1	1	2	Geelgors	14	14	16
Zwartkop	1	1	2				
Tuinfluiter			1				
Goudhaan	1			Soorten	21	15	21
Boomkruiper			7	Territoria	161	100	157

5. Walenbosch - Langeberg

Het uit bos bestaande proefvlak Walenbosch – Langeberg grenst aan proefvlak Imsberg. In het gemengde bos behoren Grote Bonte Specht (17), Zwartkop (25), Boomkruiper (28) en Boompieper (21) tot de talrijkste broedvogels. Zes Rode Lijstsoorten waren aanwezig: Koekoek, Wielewaal, Zwarte Mees, Matkop, Grote Lijster en Grauwe Vliegenvanger.

Verdwenen ten opzichte van 2013 zijn Houtsnip, Bosuil, Raaf, Goudvink en Geelgors. Nieuw ten opzichte van 2013 waren: Houtduif, Zwarte Specht, Wielewaal, Gaai, Zwarte Mees, Matkop, Vuurgoudhaan, en Heggenmus.

Aanwezige holenbroeders zijn naast de mezen ook Bosuil, Grote- en Kleine Bonte Specht, Zwarte Specht, Boomklever, Bonte Vliegenvanger en Gekraagde Roodstaart present. De aanwezigheid van zeldzame en schaarse loofhoutvogels als 2 Wielewalen, 10 Fluiters, 12 Gekraagde Roodstaarten en 9 Appelvinken is indrukwekkend en maakt het tot een kwalitatief rijk loofbos. Ten opzichte van 2007 en 2013 is de Boomkruiper in aantal toegenomen en de Geelgors weer terug bij af.

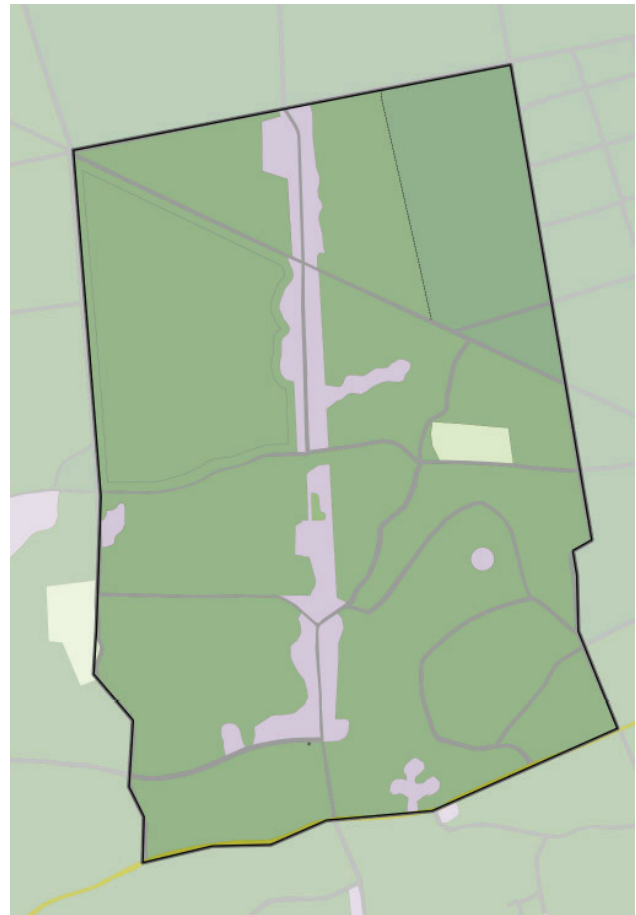

Tabel 9. Proefvlak 5. Walenbosch - Langeberg (99 ha). Overzicht getelde broedvogelsoorten en territoria per jaar 2007, 2013 en 2019.

5. Walenbosch-Langeberg	2007	2013	2019	5. Walenbosch-Langeberg	2007	2013	2019
Havik	1			Tuinfluiters	1		
Buizerd	1			Vuurgoudhaan			1
Houtsnip	1	1		Goudhaan	3		4
Houtduif	4		2	Boomklever	7	1	3
Koekoek*		1	2	Boomkruiper	15	16	28
Bosuil		1		Zanglijster	3	3	8
Kleine Bonte Specht	1	3	1	Grote Lijster*	1	2	3
Grote Bonte Specht	16	21	17	Grauwe Vliegenvanger*	3	1	3
Zwarte Specht			1	Bonte Vliegenvanger	13	11	12
Wielewaal*			2	Gekraagde Roodstaart	4	1	12
Gaai	4		1	Heggenmus	5		2
Raaf*		1		Boompieper	9	27	21
Zwarte Mees*	7		12	Appelvink	8	3	9
Kuifmees	6	1	13	Goudvink		1	
Glanskop	3	2	5	Kruisbek	1		
Matkop*			1	Geelgors		6	
Staartmees	3		2				
Fluiter	1	2	10	Soorten	26	21	26
Zwartkop	9	27	25	Territoria	130	132	200

6. Wieselsche Bosch

Het Wieselsche Bosch ligt een flink stuk lopen van de parkeerplaats en blijft daardoor relatief rustig wat betreft wandelaars. Het proefvlak bestaat grotendeels uit bos met centraal van noord naar zuid een open strook deels vergraste heide met veel dode berken. Drie Rode Lijstsoorten waren aanwezig: Matkop, Grote Lijster en Grauwe Vliegenvanger. Verdwenen ten opzichte van 2013 zijn Houtsnip, Koekoek, Wielewaal, Boomleeuwerik, Staartmees, Spreeuw, Roodborsttapuit en Putter. Nieuw ten opzichte van 2013 waren: Kleine Bonte Specht, Glanskop, Goudhaan, Grote Lijster en Sijs. Meest voorkomende broedvogels zijn Zwartkop (30), Goudhaan (14) en Kuifmees (13). De aanwezigheid van de ten opzichte van 2013 lagere aantallen van Grote Bonte Specht, Appelvink en Geelgors zijn opmerkelijk. De hoge aantallen van Goudhaan, Zanglijster en Bonte Vliegenvanger zijn dat eveneens.

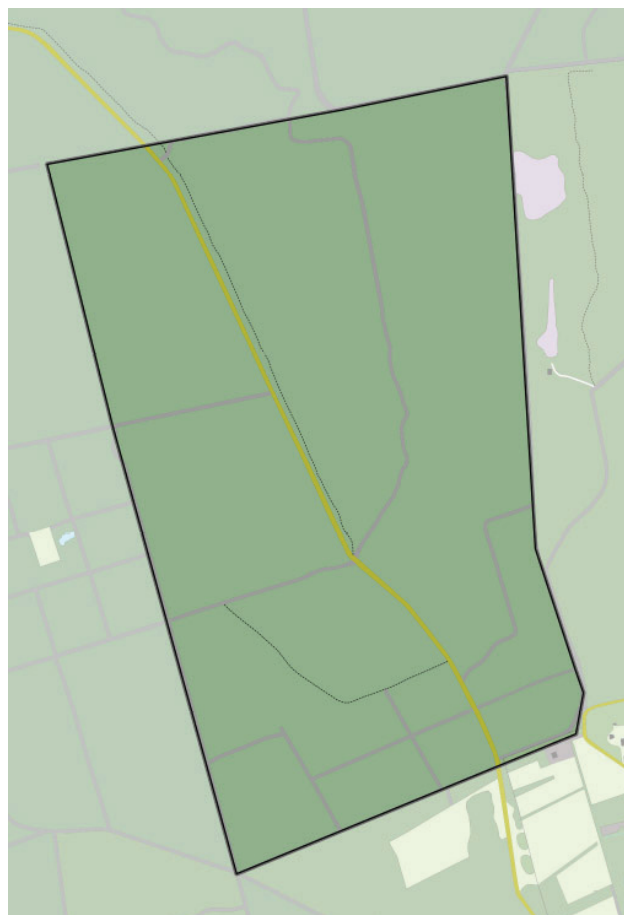
Tabel 10. Proefvlak 6. Wieselsche Bosch (103 ha). Overzicht getelde broedvogelsoorten en territoria per jaar 2007, 2013 en 2019.

6. Wieselsche Bosch	2007	2013	2019	6. Wieselsche Bosch	2007	2013	2019
Houtsnip		1		Boomklever	4	1	4
Holenduif		2	1	Boomkruiper	10	12	9
Houtduif			2	Spreeuw		1	
Koekoek*		1		Zanglijster	2	4	12
Bosuil	1	2	2	Grote Lijster*	1		1
Nachtzwaluw	1			Grauwe Vliegenvanger*		5	5
Kleine Bonte Specht	1		1	Bonte Vliegenvanger	4	8	11
Grote Bonte Specht	12	23	9	Gekraagde Roodstaart	2	8	3
Wielewaal*		1		Roodborsttapuit	3	3	
Gaai	4	2	3	Heggenmus	3	2	2
Zwarte Mees	7	4	9	Boompieper	13	24	12
Kuifmees	9	13	13	Appelvink	1	6	3
Glanskop	3		2	Goudvink	3	2	2
Matkop*	2	1	1	Putter		1	
Boomleeuwerik	2	2		Sijs			1
Staatmees	5	3		Geelgors	7	11	3
Fluiter	1	2	2				
Zwartkop	9	30	30				
Tuinfluiter	1	2					
Goudhaan			14	Soorten	26	29	26
				Territoria	111	177	157

7. Wieselsche Veld

Het Wieselsche Veld is een bosproefvlak waarin enkele jaren terug veel houtoogst heeft plaatsgevonden. Matkop en Grauwe Vliegenvanger zijn de enige twee voorkomende Rode Lijstsoorten.

De Fluiters is de enige verdwenen broedvogel ten opzichte van 2013. Nieuw ten opzichte van 2013 waren: Bosuil, Vuurgoudhaan, Grauwe Vliegenvanger, Heggenmus, Kruisbek en Sijs. De typische naaldhoutssoorten Zwarte Mees, Kuifmees en Goudhaan zijn ruim vertegenwoordigd. Meest voorkomende holenbroeders zijn de mezen met daarnaast ook Bosuil, Grote Bonte Specht, Boomklever, Bonte Vliegenvanger en Gekraagde Roodstaart. Ten opzichte van 2013 is er een afname geweest van Grote Bonte Specht, Zwarte Mees, Boompieper, Goudvink en Geelgors.

Tabel 11. Proefvlak 7. Wieselsche Veld (101 ha). Overzicht getelde broedvogelsoorten en territoria per jaar 2007, 2013 en 2019.

7. Wieselsche Veld	2007	2013	2019	7. Wieselsche Veld	2007	2013	2019
Buizerd	1			Boomkruiper	8	14	10
Houtsnip		1	1	Zanglijster	6	6	5
Houtduif	5	3	3	Grote Lijster*	1		
Bosuil			1	Grauwe Vliegenvanger*	1		1
Grote Bonte Specht	9	20	13	Bonte Vliegenvanger	9	3	4
Groene Specht	1			Gekraagde Roodstaart	2	2	1
Gaai	6	5	4	Heggenmus	4		1
Zwarte Mees	27	17	15	Boompieper	2	10	2
Kuifmees	13	11	13	Appelvink	3	6	4
Glanskop	1			Goudvink	8	5	3
Matkop*	3	5	1	Kruisbek			2
Staartmees	3	4	1	Sijs	1		1
Fluiter		3		Geelgors	4	4	1
Zwartkop	14	28	19				
Vuurgoudhaan			4				
Goudhaan	17	23	22	Soorten	25	20	25
Boomklever	1	1	2	Territoria	150	171	134

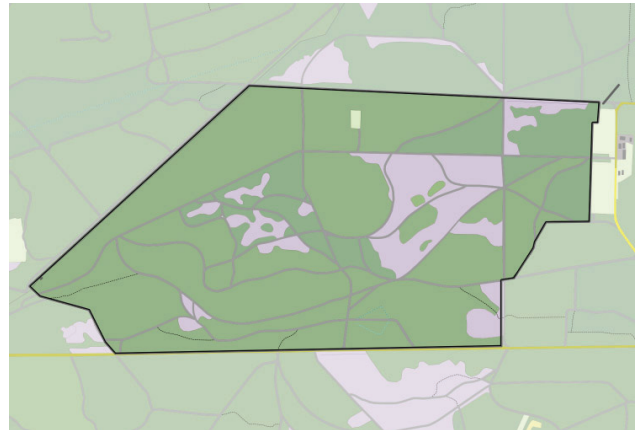

8. Paleispark - Achterpark

Het achterpark is een recreatief druk bezocht proefvlak met een heel hoge dichtheid aan paden. De hoogteverschillen zijn vooral in de open delen van het landschap goed te zien. Naast bospercelen bevinden zich hier oude beukenlanen met verspreide heideterreinen. Zwarte Mees en Grauwe Vliegenvanger zijn de enige voorkomende Rode Lijstsoorten. Verdwenen ten opzichte van 2013 zijn Koekoek, Matkop, Heggenmus, Putter en Geelgors. Nieuw ten opzichte van 2013 waren: Kerkuil, Grote Lijster en Roodborsttapuit.

Meest voorkomende holenbroeders zijn mezen met daarnaast de Bosuil, Kleine- en Grote Bonte Specht, Boomklever, Bonte Vliegenvanger en Gekraagde Roodstaart. De waarneming van een roepende en vliegende Kerkuil op 28 juni was een mooie verrassing. Mogelijk betrof het een vogel van Emma's Oord waar de vogels broeden, maar een boomnest ergens in de bossen valt niet uit te sluiten. Terwijl er in de tussenliggende jaren 2013-2019, landschappelijk niet veel veranderd is, waren de lagere aantallen van Bonte Vliegenvanger, Gekraagde Roodstaart en Boompieper onverwacht.

Het voorkomen van een bijzondere dagvlindersoort, de Bosparelmoervlinder, in dit proefvlak mag niet onvermeld blijven.

Bosparelmoervlinder in het Paleispark, 17 juni 2019.

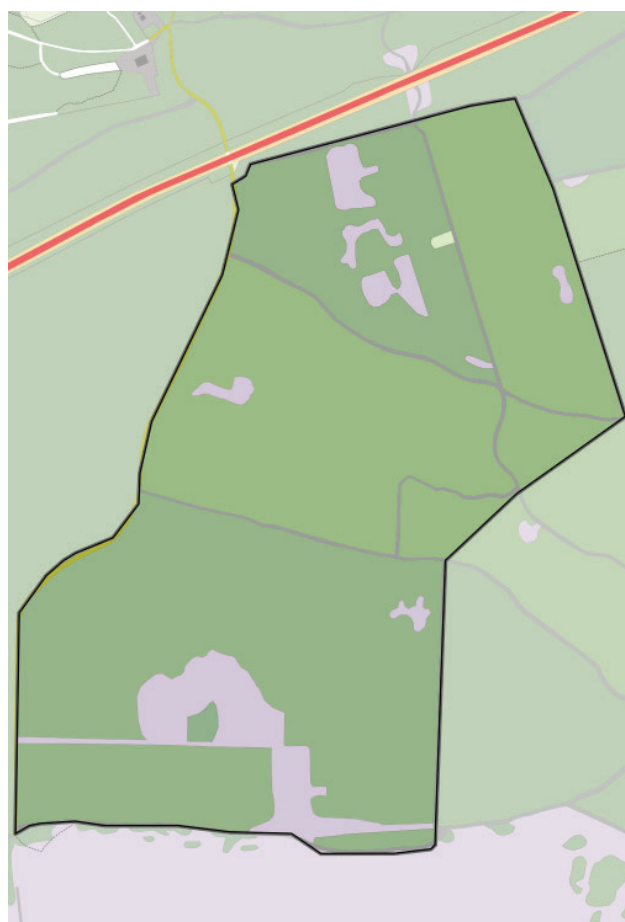
Tabel 12. Proefvlak 8. Paleispark - Achterpark (107 ha). Overzicht getelde broedvogelsoorten en territoria per jaar 2007, 2013 en 2019.

8. Paleispark - Achterpark	2007	2013	2019	8. Paleispark - Achterpark	2007	2013	2019
Buizerd	1	2	1	Boomklever	22	5	16
Houtsnip	1			Boomkruiper	16	16	30
Holenduif	1	1	2	Zanglijster	7	4	5
Houtduif	7	2	12	Grote Lijster	1		1
Koekoek*		1		Grauwe Vliegenvanger*	2	2	1
Kerkuil			1	Bonte Vliegenvanger	13	16	12
Bosuil	1	3	3	Gekraagde Roodstaart	1	10	4
Kleine Bonte Specht	3	1	1	Roodborsttapuit			1
Grote Bonte Specht	17	24	32	Heggenmus	3	4	
Gaai	5	6	4	Boompieper	4	26	6
Zwarte Mees*	9	9	12	Appelvink	2	3	2
Kuifmees	9	7	10	Goudvink	4	2	3
Glanskop	6	2	5	Kruisbek	1		
Matkop*	1	2		Putter		1	
Staartmees	5	5	2	Geelgors	4	2	
Fluiter		1	1	Soorten	28	28	26
Zwartkop	10	24	22	Territoria	161	185	195
Goudhaan	5	4	6				

9. Oude Deeling - Dassenberg

Oude Deeling - Dassenberg bestaat uit een proefvlak met veel bos, en grotendeels met bos dichtgegroeide voormalige heidestukken. Van noord naar zuid is het snel aflopende hoogteverschil karakteristiek, waarbij in het zuiden, het gebied overgaat in de Asselsche Heide. Er zijn heel mooie oude beukpercelen in het proefvlak met open plekken waar de woudreuzen zijn ingestort en jonge opslag het bos weer in bezit neemt. Vooral broedvogelsoorten van oude goed ontwikkelde bossen halen hier hoge dichtheden; spechten, Fluiter, Boomklever, de vliegenvangers en Gekraagde Roodstaart. Twee Rode Lijstsoorten waren aanwezig: Zwarte Mees, en Grauwe Vliegenvanger.

Verdwenen ten opzichte van 2013 zijn Matkop, Staartmees, Spreeuw, Grote Lijster, Groenling, Sijs en Geelgors. Nieuw ten opzichte van 2013 waren: Groene Specht, Vuurgoudhaan en Goudhaan. Meest voorkomende holenbroeders zijn de mezen, Kleine- en Grote Bonte Specht en Boomklever, met daarnaast ook Holenduif, Bosuil, Groene Specht, Bonte- en Grauwe Vliegenvanger. De ten opzichte van 2013 hoge aantallen van spechten, Boomklever, Boomkruiper, Grauwe Vliegenvanger zijn opvallend. De aanwezigheid van een zingende Grauwe Fitis op 17 juni was een aangename verrassing. De vogel bleef de hele ochtend luid zingend aanwezig maar is helaas tijdens twee latere bezoeken enkele dagen later niet meer teruggevonden.

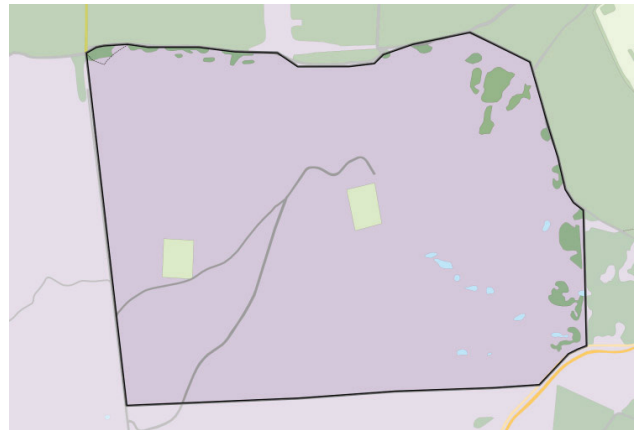
Tabel 13. Proefvlak 9. Oude Deeling - Dassenberg (114 ha). Overzicht getelde broedvogelsoorten en territoria per jaar 2007, 2013 en 2019.

9. Deeling - Dassenberg	2007	2013	2019	9. Deeling - Dassenberg	2007	2013	2019
Buizerd	1			Goudhaan	4		3
Holenduif	3	3	5	Boomklever	24	15	34
Houtduif	2		7	Boomkruiper	22	18	24
Koekoek*	1			Spreeuw	2	2	
Bosuil	2	1	1	Zanglijster	5	7	4
Nachtzwaluw	1			Grote Lijster*	1	4	
Kleine Bonte Specht	3	3	4	Grauwe Vliegenvanger*	1	4	11
Grote Bonte Specht	16	17	18	Bonte Vliegenvanger	13	21	12
Zwarte Specht	1	1		Gekraagde Roodstaart	3	2	3
Groene Specht			2	Heggenmus	3		
Gaai	6	1	3	Boompieper	4	8	7
Zwarte Mees*	8	5	5	Appelvink	11	13	6
Kuifmees	5	7	11	Goudvink	2	1	3
Glanskop	5	3	3	Groenling		1	
Matkop*		1		Sijs		1	
Staatmees	5	2		Geelgors	2	3	
Fluiter	3	4	9				
Zwartkop	14	22	18				
Tuinfluiter	1						
Vuurgoudhaan			2				
				Soorten	31	27	23
				Territoria	174	170	195

10. Asselsche Heide-oost

Proefvlak Asselsche Heide-oost is onderdeel van een nog groter uitgestrekt heideveld, deels vergrast, met droge zanderige delen op de hoogste delen en moerassige poelen in de lage delen. Aan de randen loopt de heide over in bos. Verspreid staan vliegdenen op de open vlakte waar overdag meestal groepen rustende of grazende Edelherten te vinden zijn. Het meest vergraste deel in het westen wordt begraaasd met schapen. Dit heeft een bijzonder vegetatie met grote graspollen opgeleverd. In de grasvlakte liggen geplagde stukken waar de heide weer opkomt. In dit proefvlak is nog een zeldzaam hoge dichtheid van Veldleeuweriken, maar ook Boomleeuwerik, Roodborsttapuit, en beide piepers behoren tot de talrijke broedvogels. Drie paar Nachtzwaluwen werden aangeroffen. Vijf Rode Lijstsoorten waren aanwezig: Koekoek, Zwarte Mees, Veldleeuwerik, Graspieper en Kneu.

Verdwenen ten opzichte van 2013 zijn Holenduif, Grote Bonte Specht, Watersnip en Putter. Nieuw ten opzichte van 2013 waren: Kwartel, Zwarte Mees, Boomklever, Boomkruiper, Zanglijster en Goudvink. Een mooie waarneming was die op 23 april toen een onvolwassen Zeearend een poging waagde om een Grauwe Gans te slaan. Dit mislukte en een paar Raven was hier duidelijk niet van gediend. In de vlucht trokken ze aan de staartpenen van de vogel om hem het gebied uit te jagen.

Tabel 14. Proefvlak 10. Asselsche Heide-oost (135 ha). Overzicht getelde broedvogelsoorten en territoria per jaar 2007, 2013 en 2019.

10. Asselsche Heide-oost	2007	2013	2019	10. Asselsche Heide-oost	2007	2013	2019
Kwartel			1	Boomkruiper			1
Holenduif		1		Zanglijster	1		1
Koekoek*	1	2	1	Gekraagde Roodstaart		1	3
Nachtzwaluw	3	4	3	Roodborsttapuit	7	11	11
Grote Bonte Specht		1		Heggenmus	1		
Watersnip*		1		Graspieper*	18	17	24
Gaai	1			Boompieper	12	16	25
Zwarte Mees*			2	Goudvink	1		1
Kuifmees	2	4	2	Kneu*	7	5	6
Boomleeuwerik	1	1	6	Putter		1	
Veldleeuwerik*	28	21	22	Geelgors	6	7	2
Staartmees	2						
Zwartkop	1	4	4	Soorten	16	16	18
Boomklever			1	Territoria	92	97	116

4.3. Soortbespreking

Hieronder een korte beschrijving van de in 2019 vastgestelde broedvogelsoorten. Voor de vergelijking van aantallen en de ontwikkeling wordt teruggegrepen op de aantallen van de broedvogelkarteringen uit 2007 en 2013 en wordt gekeken naar de BMP-indexen <https://www.sovon.nl/soorten> en de broedvogelaantallen in de broedvogelatlas (Sovon 2018).

Wilde Eend, N=1

2019 was een heel droog jaar, maar net als in de jaren 2007 en 2013 werd ook dit jaar alleen in de poel van Cannenburgh een territorium van een Wilde Eend vastgesteld. De Mandarijneenden die hier in de eerdere jaren wel zaten lieten het afweten in 2019.

Kwartel, N=1

De enige roepende Kwartel werd op 26 juni gehoord op het vergraste deel van de Asselsche Heide-oost.

Buizerd, N=3

Met slechts drie paar bleef ook in 2019 het aantal broedparen laag. Alleen in Cannenburgh, Uddeler Heegde en in het Paleispark bevond zich een paar.

Houtsnip, N=3

Ten opzichte van 2007 en 2013, toen nog zes territoria werden gevonden, bleef het aantal dit jaar op drie steken. Dit is gezien de uitzonderlijke droogte en hitte in 2019 ook niet geheel onverwacht.

Holenduif, N=9

In het gros van de proefvlakken zijn enorme beuken te vinden, vaak vol met hollen, waarin heel wat Holenduiven zich zouden kunnen vestigen. De afstand tot geschikte foerageergebieden in het agrarische cultuurland is echter te ver en het voedsel moet dan ook gevonden worden in de bossen en heidevelden zelf. Dat is dan blijkbaar voor duiven te schaars of te onregelmatig aanwezig om een flinke populatie te kunnen huisvesten. Predatie zou ook een rol kunnen spelen. Het enige proefvlak met meerdere broedparen was Oude Deeling – Dassenberg met 5 van de 9 territoria.

Houtduif, N=39

Wat voor de Holenduif geldt is ook van toepassing op de Houtduif. Met zo weinig broedparen op 1100 hectare is het een schaarse broedvogel. De enige plots met meer dan vier territoria waren Uddeler Heegde (8), Paleispark (12) en Oude Deeling – Dassenberg (7 territoria).

Koekoek, N=6

Landelijk blijven de aantallen inzakken. Wat dat betreft vielen de zes territoria in de tien proefvlakken

niet eens zo er tegen. Vooralsnog kan de Koekoek hier zijn hoofd nog boven water houden.

Kerkuil, N=1

Landelijk nemen de aantallen nog steeds toe. Op 28 juni werd een roepende Kerkuil gehoord in het Paleispark. Waar zo'n vogel dan uiteindelijk gehuisvest is blijft dan vooralsnog onduidelijk. Op iets meer dan anderhalve kilometer afstand, in Emma's Oord, broeden Kerkuilen. Maar het broeden in bomen wordt in Nederland steeds meer vastgesteld. Het is niet helder geworden of Kerkuilen hier in de bomen broeden maar het is zeker niet ondenkbaar. In Groot Brittannië komt het broeden in bomen veel vaker voor.

Bosuil, N=11

In bijna ieder proefvlak met veel bos werd wel één of twee paar Bosuilen gevonden. Het is de meest algemene uil op de Veluwe. Verspreiding en aantallen zijn hier stabiel.

Ransuil, N=1

Helemaal op de rand van proefvlak Uddeler Heegde, op de rand van de Veluwe werd 1 territorium gevonden. Op de centrale delen van de Veluwe zijn ze gewoon zeldzaam.

Nachtzwaluw, N=11

Nachtzwaluwen hebben open gebieden nodig om te jagen en te broeden. Imberg met steeds tussen de twee en vier territoria, en Asselsche Heide-oost met drie tot vier territoria zijn vaste broedlocaties. De aanwezigheid van vijf territoria in Cannenburgh was nieuw. In 2007 werd zowel in het Wieselsche Bosch als in Deeling Dassenberg ook een Nachtzwaluw vastgesteld.

Kleine Bonte Specht, N=7

Met een lage trefkans zijn Kleine Bonte Spechten moeilijker te plotten dan de andere spechtensoorten. Iedere inventarisatie opnieuw blijken de meeste te vinden in Oude Deeling-Dassenberg. Dit gebied is met de grote aantallen oude beuken een goed spechtengebied.

Grote Bonte Specht, N=122

Met zoveel bomen behoort de Grote Bonte Specht niet verwonderlijk tot één van de talrijkste onder de getelde groep van soorten. Op de verspreidingskaart valt vooral de concentratie van territoria op in de westelijke helft van het Paleispark.

Zwarte Specht, N=2

Zwarte Specht blijft een beetje een zorgenkindje.

Terwijl de groene en de drie bonte spechten in Nederland blijven toenemen, is de populatie van de Zwarte Specht licht afnemend. In de proefvlakken werden ze alleen aangetroffen in Cannenburg en Walenbosch-Langeberg.

Groene Specht, N=2

In 2007 werd in de tien proefvlakken slechts één territorium van de Groene Specht gevonden en in 2013 in het geheel niet. In 2019 waren het er twee; beide in Deeling-Dassenberg.

Wielewaal, N=2

In proefvlak Walenbosch-Langeberg werden de enige Wielewalen gevonden. In 2013 was er één territorium in het Wieselsche Bosch terwijl in 2007 de soort in alle proefvlakken ontbrak.

Gaai, N=22

Gaaien werden in alle bosproefvlakken aangetroffen maar het aantal was met 22 territoria aan de lage kant. Blijkbaar zijn ze meer succesvol in de wat voedselrijke bosgebieden van het land.

Raaf, N=1

In alle proefvlakken werden wel Raven gezien of gehoord. Ondanks de luide roep en verschijning zijn het wat betreft broeden stiekemers. Al die losse waarnemingen resulteerde toch in één territorium in Cannenburg.

Zwarte Mees, N=91

Landelijk gaat het niet zo goed met de Zwarte Mees. De aantallen zijn in dertig jaar tijd ongeveer gehalveerd. Ze staan daarom ook op de Rode Lijst. In de Kroondomeinen kwamen ze in alle proefvlakken voor met de grootste dichtheid in de dichte naaldhoutbossen van de Uddeler Heegde. Met 19 territoria was de soort hier het talrijkst.

Kuifmees, N=102

Net als Zwarte Mezen zijn ook Kuifmezen de laatste decennia afgenomen, zij het niet zo snel en dramatisch. Ook de Kuifmees werd in alle proefvlakken aangetroffen met de hoogste aantallen, 18 territoria, in Cannenburg.

Glanskop, N=21

Glanskoppen hebben een voorkeur voor oud loofbos. Van de 21 territoria bevonden 14 territoria zich in slechts drie van de tien proefvlakken: Walenboschlangenberg (5), Paleispark (5) en Oude Deeling-Dassenberg (3 territoria).

Matkop, N=8

De ooit zo algemene Matkop gaat rap in aantal achteruit in Nederland en die afname lijkt zich vooralsnog voort te zetten. In vijf van de tien proefvlakken kwamen ze voor met alleen in Cannenburg (3) en Gortel (2 territoria), meer dan één territorium. Van een aaneengesloten populatie lijkt geen sprake meer te zijn.

Beukenbos Oude Deeling - Dassenberg, 23 april 2019.

Boomleeuwerik, N=23

De populatie Boomleeuweriken blijft landelijk toenemen. Het is echt een soort van heideterreinen en daarom waren ze alleen aanwezig in Cannenburg (3), Asselsche Heide-oost(6) en Imsberg (14 territoria). In 2007 en 2103 waren in beide jaren twee territoria in het Wieselsche Bosch. Dit jaar nul. Op de Imsberg namen aantallen in 2007-2019 toe van 2 naar 8 naar 14 in 2019. Die groei was er ook op Asselsche Heide-oost met 1, 1 en 6 territoria in 2019.

Veldleeuwerik, N=44

Nog meer dan de Boomleeuwerik, houdt de Veldleeuwerik van open gebieden. In alle drie de jaren zijn ze alleen aangetroffen op Imsberg met respectievelijk 46, 13 en 22 territoria en op Asselsche Heide-oost met respectievelijk 28, 21 en 22 territoria. Vooralsnog kunnen ze zich in beide gebieden op een hoog niveau handhaven.

Staartmees, N=8

Ten opzichte van 2007 (35) en 2013 (22), lijkt er in 2019 ineens een enorme terugval in aantal staartmezen te zijn. Slechts acht territoria kwamen boven water. Vooralsnog is het niet duidelijk waardoor dat gekomen is en of dit een landelijk trend of een lokaal fenomeen betreft

Fluiter, N=27

De anecdotes over de aantallen fluiters in 2019 spreken elkaar nogal tegen; van een goed jaar, slecht jaar tot "normale" aantallen. Vergeleken met 2007 en 2013, deed de fluiter het in de tien proefvlakken niet zo slecht. Met 27 in 2019 lag het aantal territoria even hoog als in 2013 met 26 territoria.

De verspreiding over de tien proefvlakken was niet gelijkmatig. Van de 27 zaten er 10 in Walenbosch-Langeberg; 9 in Deeling-Dassenberg en 4 in Gortel.

Zwartkop, N=171

Van alle gekarteerde soorten was de Zwartkop met 171 territoria de talrijkste broedvogel in de proefvlakken. Overal in al het bos en langs de randen van de heide is de soort te horen. Vergeleken met 2007 is het aantal bijna verdubbeld en dat komt overeen met het landelijk beeld van een gestage toename in aantal gedurende de laatste 30 jaar.

Tuinfluiter, N=1

Met nog slechts 1 territorium op de grens van Imsberg met Walenbosch-Langeberg behoort de tuinfluiter in de Kroondomeinen tot de zeldzaamheden. Landelijk is het nog een algemene vogel. Het is het landelijk afwijkende biotoop van de Veluwe waardoor de soort hier zeldzaam is. Ieder biotooptype heeft nu eenmaal z'n eigen broedvogels en Kroondomeinen is nu eenmaal een weinig geschikt gebied voor Tuinfluiters.

Weinig Tuinfluiters in deze proefvlakken is niets om je zorgen over te maken.

Vuurgoudhaan, N=18

Niet alleen in aantal, maar ook in verspreiding heeft het Vuurgoudhaantje in 2019 een sprong gemaakt. In 2007 met 8 territoria en 2013 met 6 territoria, beide jaren alleen in de Uddeler Heegde, veranderde dat in 2019. In de Uddeler Heegde steeg het aantal naar 11 territoria, maar ook in Walenbosch-Langeberg (1), Oude Deeling-Dassenberg (2) en Wieselsche Veld (4 territoria) verschenen dit jaar Vuurgoudhaantjes. Daarmee verdrievoudigde de populatie en verscheen in drie nieuwe proefvlakken voor het eerst als broedvogel.

Goudhaan, N=103

Voor het Goudhaantje was 2019 het tot nu toe beste van de drie inventarisatiejaren. In alle acht de bosproefvlakken waren ze aanwezig, met de hoogste aantallen in de Uddeler Heegde (34 territoria). Daarnaast waren er, net als in de eerdere jaren, ook veel territoria (22) aanwezig in het Wiesselsche Veld.

Boomklever, N=75

In negen van de tien proefvlakken werden Boomklevers aangetroffen. Met 75 territoria was het aantal weer ongeveer net zo hoog als in 2007 toen 81 territoria werden gevonden. Waar de meeste spechten zitten, vind je vaak ook de meeste Boomklevers. De broedvogelkartering in Oude Deeling-Dassenberg leverde 34 territoria op, gevolgd door het Paleispark met 16 territoria. De overige 33% was verdeeld over zeven andere proefvlakken.

Boomkruiper, N=138

Met 138 territoria was 2019 het jaar met het hoogste aantal territoria. In 2007 en in 2013 werden in beide jaren 107 territoria gevonden. Beste proefvlakken in 2019 waren Oude Deeling-Dassenberg met 24 territoria, Walenbosch-Langeberg met 28 en op kop, het Paleispark met 30 territoria.

Zanglijster, N=50

In de afzonderlijke jaren 2007, 2013 en 2019 werden in de tien proefvlakken totaal respectievelijk; 40, 45 en 50 territoria gevonden. Op kaart springen twee clusters met stippen in het oog; de zuidoost-hoek van Wieselsche Bosch met 8 territoria dicht opeen en eenzelfde soort van cluster in de westelijke helft van Uddeler Heegde. Blijkbaar waren hier de condities in 2019 optimaal. Deze clusters traden in 2007 en 2013 niet op. In de rest van de bosgebieden zitten overal wel Zanglijsters, maar nergens in echt grote getale.

Grote Lijster, N=10

De Grote Lijster staat tegenwoordig op de Rode Lijst.

Zandhagedis Asselsche Heide, 23 april 2019.

De aantallen in de tien proefvlakken zijn in de periode 2007-2019 alleen maar toegenomen van 6, naar 8, naar 10 territoria dit jaar. Mooi om vast te stellen dat het hier voorlopig nog goed gaat.

Grauwe Vliegenvanger, N=26

Ook de Grauwe Vliegenvanger is als broedvogel op de Rode Lijst verschenen en net als bij de Grote Lijster lijkt er ook met deze soort hier niets aan de hand. Deze vliegenvanger nam in de drie inventarisatiejaren toe van 7, naar 16, naar 26 territoria in 2019.

Bonte Vliegenvanger, N=68

Fiets in het voorjaar over de Veluwe en het verschijnsel van overal zingende Bonte Vliegenvangers valt meteen op. Nergens hoor je er zoveel in Nederland als op de Veluwe. In Kroondomeinen is het al niet anders. In alle bosproefvlakken zijn ze gevonden. Het aantal territoria van 68 in 2019 lag lager dan in 2013 (95 territoria), maar was vergelijkbaar met het aantal in 2007 (63 territoria). In drie van de tien proefvlakken werden 12 territoria gevonden te weten: Walenbosch-langeberg, Paleispark en Oude Deeling-Dassenberg.

Gekraagde Roodstaart, N=42

Er lijkt een lichte stijging in aantallen te hebben plaatsgevonden in de jaren 2007 (21), 2013 (38) en 2019 met 42 territoria. De verspreiding is ongeveer gelijk gebleven. Gekraagde Roodstaart broeden het liefst in open bos en in bosranden daar waar het grenst aan open of half-open heideterreinen.

Roodborsttapuit, N=36

In veel gebieden van Nederland is een sterke stijging te zien van het aantal Roodborsttapuiten. Op de Veluwe is dat minder het geval omdat geschikte broedgebieden daar al veel eerder maximaal met broedvogels gevuld was. In de drie inventarisatiejaren 2007, 2013 en 2019 met respectievelijk 31, 35 en 36 territoria laten dan ook geen grote verschillen zien. Ook de verspreiding is gelijk gebleven met bijna alle territoria op de heidevelden; in 2019 met 23 territoria op Imsberg en 11 territoria op Asselsche Heide-oost.

Heggenmus, N=8

Van het broedbiotoop voor de Heggenmus; kale bodem met insecten en geleedpotigen om te foerageren met dicht struweel in open gebied om in te broeden, vind je niet veel in de Kroondomeinen. Met 8 territoria in 10 proefvlakken is de Heggenmus hier momenteel gewoon een zeldzame broedvogel. In 2007 werden nog 26 territoria gevonden, in 2013 slecht 6. Met 8 territoria in 2019 lijkt de populatie stabiel laag.

Graspieper, N=36

In de meeste agrarische gebieden is de Graspieper als broedvogel verdwenen. In de wat grazige delen van de heidevelden in de Kroondomeinen zitten de territoria tegen elkaar aan. Alleen op de heidevelden van Imsberg (12 territoria) en Asselsche Heide-oost (26 territoria) zitten ze volop. Het aantal van 36 in 2019 is vergelijkbaar met het iets hogere aantal uit 2007 toen het aantal uitkwam op 43 territoria.

Boompieper, N=116

In de Kroondomeinen broeden Boompiepers op kapvlaktes, in open bos, bosranden en op heidevelden met veel boomopslag. Alleen in de pure bosproefvlakken Gortel en Uddeler Heegde ontbraken ze als broedvogel. Op de beide heidevelden Imsberg (27) en Asselsche Heide-oost (25) werden de meeste Boompiepers gevonden, terwijl ook Walenbosch langeberg (21) en Cannenburg (16 territoria) met veel open bos een flink aantal bereikte.

Vergeleken met 2013 toen nog 166 territoria werden vastgesteld, lijken de aantallen iets te zijn afgenomen. Dit is waarschijnlijk alleen maar het gevolg van het dichtgroeien van kapvlaktes die na een paar jaar na kap, door dichtgroeien met nieuw bos alweer ongeschikt worden.

Appelvink, N=42

In de tien proefvlakken is het aantal Appelvinken met minimaal 39 in 2007 en maximaal 49 in 2013, redelijk stabiel. Door het ouder worden van bossen neemt het aantal Appelvinken landelijk toe. De bossen in de Kroondomeinen bestaan al heel lang uit oude bossen. Van een toename hier was de afgelopen twaalf jaar niet zoveel te bespeuren.

Goudvink, N=20

Vanwege de zachte zang zijn Goudvinken vergeleken bij veel vogelsoorten moeilijker te vinden. Landelijk nemen Goudvinken toe in aantal, maar van die stijgende trend is niet vergelijkbaar met de aantallen van respectievelijk 32, 16 en 20 territoria in de jaren

2007, 2013 en 2019. Veel van de Goudvinkterritoria zijn gebonden aan een bepaald stadium van bosgroei. Het duurt een tijd voor Goudvinken zich vestigen op een kapvlakte en wordt het bos te oud, dan vertrekken ze weer.

Hierdoor zijn de aantallen tussen de verschillende jaren nogal schommelend. Ook dat hoort erbij.

Kneu, N=14

De populatie van de Kneu is de afgelopen decennia flink gekelderde. Vanwege die afname aantallen is de Kneu op de Rode Lijst geplaatst. Ooit was het immers een algemene broedvogel maar dat is het niet meer. Het broedgebied bestaat uit struweel in de nabijheid van ruigtes met kale bodems waar gefoeraard wordt op zaden en in het broedseizoen ook op insecten.

Alleen op de heideterreinen Imsberg en Asselsche Heide-oost wordt gebroed. De verspreiding is in de verschillende jaren gelijk gebleven, de aantallen schommelen tussen maximaal 21 territoria in 2007 tot minimaal 11 in 2013.

Kruisbek, N=2

Broedvogels broeden het ene jaar meer dan in andere jaren. In 2007 werden er in de tien proefvlakken negen territoria gevonden, zes jaar later niet één en in 2019 waren het er weer vijf. De jaarlijkse aantallen schommelen jaarlijks en dat is een landelijk fenomeen. De enige twee territoria in 2019 bevonden zich in het Wieselsche Veld.

Edelherten op de Asselsche Heide, 23 april 2019.

Putter, N=1

Landelijk vertoont de Putter een sterke toename. In veel bossen waar tot voor kort geen Putters zaten worden ze tegenwoordig volop aangetroffen. De Kroondomeinen vallen daar blijkbaar (nog) niet onder. Het is hier nog steeds een schaarse broedvogel, in 2019 alleen aangetroffen in de Imsberg.

Sijs, N=5

De aantallen broedvogels van de Sijs in Nederland is laag en veelal beperkt tot uitgestrekte bossen met veel naaldhout en berken. De BMP-indexen schommelen jaarlijks enorm en de dichtheid is erg laag. De aanwezigheid van vijf territoria in 2019, evenals in 2013, zijn ondanks het lage aantal, relatief fors. Het

is in Nederland immers met 300 tot 500 broedparen een relatief zeldzame broedvogel waarvan de kern van de populatie te vinden is op de Veluwe.

Geelgors, N=25

Geelgorzen hebben baat bij kleine landschapselementen, of dat nu natuurlijk is of agrarisch, maakt niet zoveel uit. Na enkele tientallen territoria in 2007 (48) en 2013 (59 territoria), is de populatie in 2019 plotseling gehalveerd. De afname heeft zich hier bijna overal voorgedaan. Alleen de populatie op Imsberg met respectievelijk 14, 14 en 16 territoria in 2007, 2013 en 2019 is stabiel. Verder is die in alle proefvlakken afgenomen of verdwenen. De oorzaak daarvoor is onduidelijk.

---

5. Literatuur

- VAN KLEUNEN A., FOPPEN R. & VAN TURNHOUT C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- BOELE A., VAN BRUGGEN J., HUSTINGS F., KOFFIJBERG K., VERGEER J.W. & VAN DER MELJ T. 2019. Broedvogels in Nederland in 2017. Sovon-rapport 2019/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VAN MANEN W. 2007. Broedvogels van Kroondomein Het Loo in 2007. Sovon-inventarisatierapport. 2007/53. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- VERGEER J.W., VAN DIJK A.J., BOELE A., VAN BRUGGEN J. & HUSTINGS F. 2016. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- SOVON 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgeverij, Utrecht/Antwerpen.
-

Bijlagen

Bijlage 1. Teltijden

1 Gortel

Teldatum	Begintijd	Eindtijd
19-mrt	20:45	22:00
26-mrt	06:54	09:13
14-apr	09:55	11:20
3-mei	06:12	08:15
29-mei	08:03	10:02
17-jun	04:58	07:03

2 Cannenburgh

Teldatum	Begintijd	Eindtijd
27-mrt	06:45	08:47
18-apr	09:00	11:20
13-mei	05:37	08:34
31-mei	08:08	10:21
19-jun	04:57	07:06
25-jul	22:08	23:20

3 Uddeler Heegde

Teldatum	Begintijd	Eindtijd
22-mrt	09:32	11:57
14-apr	06:50	09:28
13-mei	08:48	10:57
31-mei	05:18	08:05
19-jun	07:45	09:56
22-jun	22:00	23:30

4 Imsberg

Teldatum	Begintijd	Eindtijd
22-mrt	08:56	12:36
18-apr	07:39	11:24
17-mei	08:55	13:17
31-mei	09:19	13:26
14-jun	05:30	11:01
14-jun	03:47	05:30

5 Walenbosch - Langeberg

Teldatum	Begintijd	Eindtijd
22-mrt	06:42	08:50
18-apr	05:40	07:37
17-mei	04:56	08:43
31-mei	04:56	09:51
14-jun	05:30	11:01
14-jun	03:47	05:30

6 Wieselsche Bosch

Teldatum	Begintijd	Eindtijd
8-apr	11:20	14:35
30-apr	07:10	10:45
16-mei	11:20	14:30
18-jun	07:15	10:15
28-jun	02:30	04:30
28-jun	04:30	07:15

7 Wieselsche Veld

Teldatum	Begintijd	Eindtijd
27-mrt	09:00	10:51
18-apr	06:55	08:38
3-mei	08:31	10:37
24-mei	21:30	23:00
29-mei	05:23	07:34
17-jun	06:57	09:29

8 Paleispark - Achterpark

Teldatum	Begintijd	Eindtijd
8-apr	07:10	10:20
30-apr	11:30	15:15
16-mei	07:05	10:30
18-jun	11:05	13:45
28-jun	00:25	01:55
28-jun	08:05	10:50

9 Oude Deeling - Dassenberg

Teldatum	Begintijd	Eindtijd
5-apr	07:35	11:40
23-apr	10:15	13:35
15-mei	07:15	10:15
17-jun	09:45	13:15
26-jun	00:50	02:30
26-jun	06:15	08:50

10 Asselsche Heide-oost

Teldatum	Begintijd	Eindtijd
5-apr	11:40	13:30
23-apr	07:40	09:45
15-mei	10:15	12:30
17-jun	07:15	09:45
26-jun	02:30	04:00
26-jun	04:00	06:15

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Vincent de Boer (vincent.deboer@sovon.nl)

In opdracht van:

KROONDOMEIN
HET LOO

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

